

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Opbyggelige Taler i forskjellig Aand

Citation: Kierkegaard, Søren: "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 8*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2004 , s. 3.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ota-txt-shoot-ide11909ea-3103-44ae-b4df-988452e2b49e.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 8

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

II

Matthæi Evangelium XI, 30: Mit Aag er gavnligt og min Byrde er let.

Om Pharisæerne er der sagt (Matth. 23, 4): »de binde svære Byrder, vanskelige at bære, og lægge Menneskene dem paa Skuldrene, men selv ville de ikke røre dem med en Finger.« Og denne Adfærd gjentager sig desto værre ofte nok i Verden. Den gjentages i de Forhold, hvor det kunde synes, at en saadan Forskjellighed var begrundet, at den ene Part skulde bære Byrden, den anden være fri – om det dog end i Sandhed ikke er saa, fordi den ene jo skal bære Herskerens Byrde, den Anden Undersaattens, den ene Lærerens, den Anden Discipelens, og saaledes fremdeles Enhver bære sin Byrde, Ingen være fritagen, end ikke den Uafhængige, der skal bære Ansvarrets Byrde, naar den Afhængige bærer Pligtens. Den samme pharisæiske Adfærd gjentager sig endogsaa i de Forhold, hvorom det gjælder, at de Tvende skulle drage i lige Aag med hinanden, at der den Ene er saa tilbøielig til blot at ville binde Byrderne og lægge dem paa den Anden, at Manden fordrer Alt af Hustruen, og Hustruen Alt af Manden, at man i Venskabet, i Samdrægtighedens Forhold ikke vil gjøre Lige for Lige, men fordre Alt af Vennen, af Medarbeideren, og selv være fri. Ja ikke blot dette viser sig, men det endnu Sørgeligere, at man ved Utaknemlighed, Uskjønsomhed, Lunefuldhed, ved Vanskelighed ovenikjøbet gjør Byrden vanskelig at bære, saa man selvkjærligt fordrer, at den Anden skal bære Byrden, og da endog gjør ham det vanskeligt at bære den.

Dette er ingen misfornøjet og fortræden Skildring af Verden, som den er nu i dette Øieblik, tvertimod det er en gammel Erfaring, sandet til de forskjelligste Tider af de forskjelligste. Saaledes er Menneskets Slægt, vel i Slægt med Guddommen, men ogsaa vanslægtet mere eller mindre. Dette sees bedst, naar man betragter Slægtens Forbillede. Thi dersom Mennesket ikke var i Slægt med Gud kunde et saadant Forbillede ikke være til for ham; men paa den anden Side, netop naar man seer paa Forbilledet, da viser Fordærvelsen sig i desto stærkere Farve, naar man seer paa Forbilledet og dets Reenhed, da viser Fordærvelsens Skygge sig desto mørkere. Dette Forbillede er den Herre Jesus Christus. Han kom ikke for »at lade sig tjene«, ikke for at lægge Byrder paa Andre; han bar Byrderne, den tunge Byrde, som Alle, Hver især helst ville skubbe af sig: Syndens Byrde; den tunge Byrde, som end ikke Slægten selv formaaede at bære: Slægtens Synd. Og det blev gjort ham vanskeligt at bære den, han blev forladt, foragtet, forfulgt, forhaanet, ja han blev af Syndere overgivet til Døden, han blev og han bliver af Syndere anset som Fjende – fordi han er »Synderes Ven«. Dog bar han Byrden, som Slægten havde lagt paa ham, eller han paataget sig; og ikke blot dette, men hele hans Liv og hvert dets Øieblik var ofret til at bære Andres Byrder. Thi disse Ord ere hørte af ham: »kommer hid Alle I som arbeide og ere besværede« (Matth. 11, 28); men derimod er det aldrig hørt, at han har sagt: nei, idag har jeg ikke Tid; idag er jeg ikke stemt, da jeg er indbudet til Glæde; idag er jeg ikke oplagt, jeg har selv havt Bekymring; idag har jeg tabt Taalmodigheden med Menneskene, jeg er saa ofte bleven bedraget. Nei, noget saadant Ord er ikke hørt af hans Mund, saa havde der jo ogsaa, hvad Skriften benægter og Troen gyser ved, været Svig i hans Mund – thi i Hjertet havde han dog ikke meent det. Der var ingen et Menneskes Lidelse saa rædsom, at han ønskede at blive uvidende om den, at den ikke skulde forstyrre ham hans Glæde, eller forøge ham hans Sorg; thi hans eneste Glæde var at skaffe den Lidende Hvile for Sjelen, og hans største Sorg var, naar den Lidende ikke vilde lade sig hjælpe. Hvor Du traf ham, afsides for at søge Eensomhed eller i Templet og paa Torvet for at lære: han var strax villig, han undskyldte sig ikke med, at han søgte Eensomhed, han undskyldte sig ikke med, at han var beskæftiget. Naar De, der ligesom vare hans Nærmeste, vilde misbruge dette Forhold, vilde gjøre Fordring paa hans Tid, da kjendte han dem ikke; men var der en Lidende, ham kjendte han sig ved. Han kom, naar en Øverste sendte Bud efter ham, og naar i Forbigaaende en Kvinde rørte ved Fligen af hans Kjortel, da hørtes Intet: stands mig ikke, nei han standsede; og naar Disciplene vilde holde Trængselen borte, da formeente han dem det. – O, dersom det var Viisdom, hvad der kun falder altfor let strax at forstaae: at Enhver er sig selv nærmest, da var Christi Liv Daarskab; thi hans Liv var saaledes Opoffrelse, at det var som var han kun enhver Andens Nærmeste, men sig selv den Fjerneste. Men dersom han ubetinget og evigt er Forbilledet: da lader os lære af ham, som han selv opfordrer dertil (Matth. 11, 29): »tager mit Aag og lærer af mig«; lader os lære af ham at bære Byrderne, vore egne og Andres.

Let er det sandeligen pharisæisk at lægge Byrden paa Andre, men tungt selv at bære den. Let er det i et højmodigt Øieblik at love at ville bære Byrden, men tungt at bære den. Hvo forstaaer dette bedre end den Lidende, der jo netop er en Lidende ved at bære Byrder. Og dersom Nogen ønsker at høre Suk og Klageskrig og Jamren, da høres dette ofte nok fra de Lidende. Men ogsaa herom gjælder det, at det er let nok at klynke og klage og vaande sig, selv over Ubetydeligheder; dette behøver en Lidende ikke at lære, thi det er Smerten selv første Opfinder af, og Smerten har strax Skriget ved Haanden. Men at tie og taale, eller vel endog at finde Glæden i Lidelsens Bitterhed, finde den ikke blot i Haabet om, at Lidelsen engang skal ophøre, men finde den i Lidelsen, som man ellers taler om, at Sorg blandes i Glæden: dette er vel værdt at

lære.

Men denne Lærdom indeholdes netop i de forelæste hellige Ord: mit Aag er gavnligt og min Byrde er let. Og som det siges saa er det, om det end kan falde den Lidende vanskeligt at forstaae det, som var denne milde Tale en haard Tale, haard nemlig at fatte, saa den Lidende udbryder i Forundringens Spørgsmaal:

hvor kan dog Byrden være let, naar Lidelsen er tung?

Lader os da, ikke med den vantro Forundring, der i Udraabet skjuler Benegtelsen, men med den troende Forundring, der indeholder Bekræftelsen og kun prisende Gud gjør det tvivlsomt for da atter saligt at forundre sig, lader os med denne Troens Forundring betænke dette Spørgsmaal. Thi Christi Mening var det jo dog ikke at føre Menneskene ud af Verden hen i paradisiske Egne, hvor der slet ingen Nød eller Elendighed var, eller ved et Trylleslag at gjøre Jordlivet til verdslig Fryd og Glæde. Dette var kun en jødisk og er en sandelig letfærdig Misforstaaelse; nei, han vilde lære, hvad han viste ved sit Exempel, at Byrden er let, selv naar Lidelsen er tung. Byrden bliver altsaa i en vis Forstand den samme, thi Byrden er netop Lidelsen, den tunge Lidelse, og dog bliver Byrden let. Fordi Christendommen er indkommen i Verden, derfor er et Menneskes Lod ikke blevet et andet her paa Jorden end før. En Christen kan komme til at lide ganske det Samme, som før er lidt – dog bliver den tunge Byrde let for en Christen. Dette ville vi først betænke, og derpaa særligen overveie, hvilken let Byrde den Christne særligen har at bære.

Naar vi tale om at bære Byrder, da gjør Sproget i daglig Tale en Forskjel mellem en let Byrde og en tung Byrde; vi sige, det er let at bære den lette Byrde, tungt at bære den tunge. Men herom er Talen nu ikke, den er meget mere den høitidelige om, at den ene og samme Byrde er tung og dog let; Talen er om dette Vidunderlige, thi er det vel et større Vidunder at forvandle Vand til Viin, end at den tunge Byrde vedbliver at være tung og dog er let! Imidlertid tale vi dog ogsaa ellers stundom saaledes. Thi naar et Menneske er nær ved at segne under den tunge Byrde han bærer, men Byrden er det Kjæreste han eier: da siger han i en vis Forstand, at Byrden er let. Dette er seet i Verden. Det er seet med Afskye, naar den Gjerrige næsten slæber sig ihjel paa Skatten han bærer, medens han dog anseer denne tunge Byrde for let, fordi Skatten er ham Alt. Det er seet med stille Opløftelse, naar et Menneske bærer, hvad ham i ædel Forstand er kjærest i Verden, og Byrden vel er tung, men dog let. Naar den Elskende i Havsnød er nærved at synke under Vægten af den Elskede, han vil frelse: da er vistnok Byrden tung, og dog, ja spørg ham derom, dog saa ubeskrivelig let. Uagtet de ere Tvende i Livsfare, og den Anden den Tyngende, vil han dog kun Eet, han vil frelse sit Liv; han taler altsaa, som var Byrden slet ikke til, han kalder hende sit Liv, og han vil frelse sit Liv. Hvorledes foregaaer denne Forvandling? Mon ikke derved, at der træder en Tanke, en Forestilling imellem. Byrden er tung, siger han, og han standser, men nu træder Tanken og Forestillingen derimellem, og han siger: nei, o nei, den er dog let. Er han derfor tvetunget, fordi han taler saaledes? O nei, naar han i Sandhed taler saaledes, da er han i Sandhed forelsket. Altsaa ved Tankens, ved Forestillingens, ved Forelskelsens Hjælp er det, at Forvandlingen foregaaer.

»Mit Aag er gavnligt.« Er man, som det hedder, en Lykkelig, eller vel rettere, er man tillige en Letsindig: da kan man sagtens slaae stolt med Nakken, og bære Hovedet opreist. Men naar et Menneske gaaer bøiet under Lidelsens tunge Aag, da var der vel Den, som ikke vidste Andet end blot at synke under Vægten, saa han gaaer ludende med Hovedet, saa han forstummer i en umælende, tankeløs Tilintetgjorthed. Tankeløs; ja, thi Feilen er jo netop, at han ikke har een eneste Tanke, ved Hjælp af hvilken han dog idetmindste kunde løfte paa Byrden. En Tanke maa der til; dersom den altid er fornøden, da vel især her – for at udmærke et Menneske fremfor Dyret. Det er derfor skjønt og opløftende sagt af en ædel Mand, naar han taler om den jordiske Strid, og da blot forlanger Eet: giv mig en stor Tanke. Og saaledes kan der være mange herlige og dyrebare Tanker, der, om de end ikke kunne gjøre Aaget let, dog kan hjælpe til at løfte paa Byrden; der kan være Tanken om bedre Tider man har haft eller om bedre Tider man haaber, Tanken om et Menneske man elsker eller om et Menneske man beundrer, Tanken om hvad man skylder en Anden eller Tanken om hvad man skylder sig selv. Men hovedsageligen er der dog kun een Tanke, een eneste, som kan gjøre Udslaget, een Tanke, som indeholder Troens Forvandling af den tunge Byrde til den lette, denne Tanke er: at det er gavnligt, at den tunge Lidelse er gavnlig.

Men at den tunge Lidelse er gavnlig, det maa troes, sees kan det ikke. Bag efter kan det maaskee sees, at den har været gavnlig, men i Lidelsens Tid kan det ikke sees, og heller ikke høres, om end nok saa Mange gjentog det nok saa kjærligt for En: det maa troes. Troens Tanke maa der til, og den inderlige, tillidsfulde, gjentagne Udtalelse for sig selv af denne Tanke; thi er det saa, at Ordet er den bindende Magt, at man med et Ord binder sig for evigt, saa er det ogsaa saa, at Ordet er den løsende Magt, der løser Trældoms-Aaget, saa den Troende gaaer frit under Aaget, løser Tungebaandet, saa Forstummelsen ophører, saa Mælet vender tilbage med Tilbedelsen. Troes maa det. At see Glæden, naar man seer idel Glæde om sig, det er ikke

vanskeligt, som jo Sproget selv næsten vrængende viser, hvor let dette Intetsigende er; men, naar man seer idel Elendighed om sig, da troende at see Glæden: ja, det er i sin Orden. Det er i sin Orden med Hensyn til Brugen af det Ord: Tro, thi Tro forholder sig altid til hvad der ikke sees, det være nu det *Usynlige* eller det *Usandsynlige*; og det er i sin Orden, at et Menneske er en Troende.

Om Troen er der sagt, at den kan flytte Bjerge. Men tungere end et Bjerg kan end ikke den tungeste Lidelse være; det stærkeste Udtryk Sproget har er jo tvertimod: Lidelsen hviler tungt paa et Menneske som et Bjerg. Men dersom den Lidende dog troer, at Lidelsen er ham gavnlig, ja da flytter han Bjerge. Og saaledes er der vel Den, som med hvert Skridt han gjør, flytter et Bjerg, med hver Dag han lever, flytter Bjerge. For at flytte Bjerget maa man gaae ind under det: ak, saaledes gaaer den Lidende under den tunge Byrde; det er det Tunge. Men Troens Udholdenhed *under* Lidelsen, Troen paa, at det er ham gavnligt, den løfter Bjerget og flytter det. En Lidende kan maaskee rørt og bevæget høre den kjærlige, den deeltagende, den opmuntrende Tale af en Anden: det er Dig gavnligt; men derfor kan han ikke flytte Bjerget – en Fange kan i Taarer høre den Elskedes Stemme udenfor, men derfor bliver han ikke fri, stundom hans Fangenskab kun tungere. Den Lidende kan høre disse Stemmer; men dersom han ikke i sit Indre hører den samme Stemme, da kan han ikke flytte Bjerget. Han kan fortvivlet end ikke ville høre disse Stemmer; men dette hjælper ham endnu mindre til at flytte Bjerget. Kan han derimod troe, at det er ham gavnligt, da flytter han Bjerget. Thi, ikke sandt: dette uhyre Bjerg staaer ham i Veien, han vilde saa gjerne gaae ad en anden Vei eller have Bjerget bort, men dersom det er ham gavnligt, saa er jo Veien banet, saa er det jo paa hans Vei. Gavnligheden giver, om jeg saa tør sige, Bjerget Fødder at gaae paa. Den snilde Hedning har sagt: giv mig et Sted udenfor, og jeg skal bevæge Jorden; den Ædle har sagt: giv mig en stor Tanke: o, det Første lader sig ikke gjøre, og det Andet hjælper ikke ganske. Der er kun Eet, som kan hjælpe, men det kan ikke gives af nogen Anden: tro, og Du skal flytte Bjerge!

Tro, at Aaget er Dig gavnligt. Dette gavnlige Aag er Christi Aag. Men hvilket er da Aaget? Ja, det kan være yderst forskjelligt, men kun det er Christi Aag, om hvilket den Lidende troer, at det er ham gavnligt. Det er altsaa ikke saaledes, at den Christne er fritagen for de menneskelige Lidelser, som disse ere kjendte i Verden; nei, men Den, som bærer Lidelsen saaledes, at han troer, at Aaget er gavnligt, han bærer Christi Aag. Der er, menneskeligt talt, ingen ny Lidelse kommen til, men heller ingen gammel tagen bort; forsaavidt er Alt uforandret; og dog er den nu given, denne store Tanke, og dog er det nu fundet Stedet udenfor Jorden: Troen. Det er ikke Klogskabens Opfindelse, ikke dens smaalige og snaksomme Geskæftighed om det Gavnlige og det Gavnlige; nei, det er den ordknappe Tro, der troer Gavnligheden. Man kan ved Hjælp af Klogskaben krybe gennem Verden, liste sig fra mange Gjenvordigheder, snakke sig fra nogle, hitte Raad for nogle; men alt dette er lige saa lidet Troen, som det er – at flytte Bjerge.

Naar saa Troen holder fast ved Gavnligheden, og flytter Bjerget, da er Troens Glæde saa stor, at Aaget virkelig er let. Netop Forestillingen om hvor tungt det er, naar det dog ved Troens Hjælp lader sig gjøre, gjør Aaget let. Naar En løfter en Fjær, da siger han: det er let; men naar En gaaer hen til en stor Vægt, og ved Synet af den fortvivler over sin egen Kraft, men dog løfter paa den, og see, det lykkes: da bliver han saa glad, at han i Glædens Forundring over Forandringen udbryder: den er let. Er han derfor bleven en Letsindig; har han derfor glemt, at han fortvivlede over sin egen Kraft; har han derfor taget den himmelske Hjælp forfængeligt: o nei, det er netop med Troens salige Forundring han taler saaledes. Dersom en Pige qvindeligt kun har eet eneste Ønske, ak, men gjemt i Haabløshed, da kan hun sige: det er umuligt. Dette Udsagn kan betyde, at hun er bleven dorsk, at hun vil til Sengs, vil sove fra Ønsket og sove sig Glemsel til; det kan betyde, at hun ikke mere vil gemme Ønsket i Haabløshed, men glemme det i Haabløshed. Dersom hun derimod qvindeligt holder hele sin Sjel mod Haab paa Ønsket, og det da opfyldes: da udbryder hun vel netop paa Glædens Dag: det er umuligt; da tager hun vel mod Visheden med den lyksaligste Forundrings gladeste Hilsen: det er umuligt; da varer det vel længe, inden hun kan overtale sit Hjerte til at sige: det er vist, fordi det er hende ubeskriveligt kjærere hver Dag at hilse Visheden med dette Ord: det er umuligt! Er hun derfor en Letsindig, der spørger med Visheden; er hun derfor en Utaknemlig, der ikke veed at skatte Visheden? Nei, hun er skjønksom, thi det er netop Skjønksomhed hver Vishedens Dag at begynde forfra paa Forundringen; hun er ydmyg og ydmygt troende. Hendes Forundring er Troens, og at hun vedbliver at forundre sig er Troskab mod den Magt, som gjorde det Umulige muligt. See, de daarlige Brudejomfruer ere et Billede paa den daarlige Forventning; men lad os forandre Parablen lidt. Vi tage altsaa de fem Kloge, som holdt Forventningens Lampe tændt og kom ind med Brudgommen – hvis de da strax, idet Døren blev lukket, sagde: nu er Alt vist og afgjort: mon da ikke ogsaa i en anden Forstand deres Lampe maa siges at være slukket? Men Troen, den holder Lampen tændt; naar det gjælder om at forvente, da holder den Lampen tændt indtil det Sidste; og dersom Opfyldelsen er kommen, da holder den Lampen tændt og glemmer aldrig, at det var umuligt. Den der derimod utaalmodigt kun fandt Aaget tungt, medens det var tungt – naar da Aaget gjøres ham let: da bliver han atter sig selv liig, han bliver en Falskner, en lumpen Falskner, der nu let kan forstaae, hvad han umuligt kunde forstaae.

Dog, Opfyldelsen af en Forventning maa man vente paa, men Lidelsens Gavnlighed behøver man ikke at vente paa – dersom man da ikke fordrer at see den (hvilket er det Ufuldkomne), men vil troe: dette lader sig gjøre strax. Derfor er ogsaa Troen paa, at den tunge Lidelse er gavnlig, noget langt Fuldkomnere end Forventningen om et lykkeligt Udfald. Thi det lykkelige Udfald kan udeblive, men den Troende troer, at Lidelsen er ham gavnlig: saa kan da Gavnligheden ikke udeblive – naar den er. Den Troende fatter

menneskeligt, hvor tung Lidelsen er, men med Troens Forundring over, at den er ham gavnlig, siger han guddommeligt: den er let. Han siger menneskeligt: det er umuligt, men han siger det atter med Troens Forundring over, at det er ham gavnligt, hvad han menneskeligt ikke kan forstaae. Naar nemlig Klogskaben kan indsee Gavnligheden, da kan Troen ikke see Gud; men naar Klogskaben ikke kan see en Haandsbred for sig i Lidelsens mørke Nat, da kan Troen see Gud, thi Troen seer bedst i Mørke. Naar Klogskaben trøster en Lidende, da bærer den sig saaledes ad. Den siger: »det bliver nok godt og gavnligt om nogen Tid.« Imidlertid benytter Klogskaben Øieblikket til at gaae. Det er ligesom naar Lægen besøger den Syge, og siger: »om nogen Tid« - og derpaa gaaer, saa den Syge aldrig kan faae Lægen fat og holde ham fast ved hans Ord som en Bedrager, thi Lægen lister sig bort. Men naar Troen trøster en Lidende, da sætter den sig ned hos ham og siger: »Lidelsen er Dig gavnlig, tro det blot. Dette er Noget, som *strax* lader sig forstaae af Troen. Jeg skal derfor gjerne blive hos Dig, at Du kan udgyde Din Vrede over mig, hvis jeg taler usandt; thi jeg behøver ingen Tid at løbe paa, som løb jeg paa det Uvisse; jeg behøver ingen Tid for at løbe bort, som var jeg en Bedrager; nei det er Dig gavnligt. Lad kun Lidelsen tiltage, det er Dig gavnligt, Gavnligheden er ligesom jeg er, jeg Troen.« Saaledes er Gavnligheden for Troen, og Gavnligheden er, selv naar Troen anfægtes, naar det er, som fandt Troen ikke Naade for Gud, som ophidsede den ham blot, saa han gjorde Prøven større og større, jo mere der troes, saa det i Mismod er den Troende, som skulde han fortryde Troen, som var dog Den lykkelig, der lever ligegyldigt hen og aldrig indlader sig ret med Gud, men gaaer mageligt ad den brede Vei, eller beundret ad den prisede Middelvei og aldrig under Aaget trænger frem ad Troens trange Vei. Dog, Hvo der lever saaledes, hvad han end forresten er, han er ingen Christen, thi for den Christne er Aaget gavnligt, det er, han troer det. - Een bærer et Jernaag, en Anden et Træaag, en Tredie et gyldent Aag, en Fjerde det tunge Aag, men kun den Christne bærer - det gavnlige Aag.

»*Min Byrde er let.*« Hvad er nemlig Sagtmodighed Andet end at bære den tunge Byrde let, ligesom Utaalmodighed og Vrantenhed er at bære den lette Byrde tungt.

Der er i Sproget et herligt Ord, som tillige villigt føier sig i mangen Forbindelse, men aldrig inderligt i nogen Forbindelse uden med det Gode. Det er det Ord: *Mod*; overalt hvor det Gode er, der er ogsaa Mod tilstede; hvilken Skjæbne der end hænder det Gode, Modet er altid paa det Godes Side; den Gode er altid modig, kun den Onde er feig og ræd, og Djævelen skjælver altid. Saaledes er dette stærke Ord, der aldrig vender Faren Ryggen, men altid vender sig mod den, stolt i sig selv og dog saa bøieligt, naar det gjælder om at føie sig skjønt ind i den inderlige Forbindelse med det Godes Forskjellighed; saaledes er dette stærke Ord saa frastødende mod alt det Onde, men saa trofast i Sammenhold med det Godes Forskjellighed. Der er Mod, som kjækt trodser Farer; der er Høimod, som stolt opløfter sig over Forurettelser; der er Taalmod, som taaligt bærer Lidelser: men det sagte Mod, som bærer det Tunge - let, er dog den vidunderligste Sammensætning. Thi ikke er det vidunderligt, med Jernstyrke at tage haardt paa det Haardeste af Alt; men Vidunderligt er det, med Jernstyrke at kunne tage sagte paa det Svageste af Alt, eller tage let paa det Tunge.

Dog er det til Sagtmodighed, at Christus opfordrer sine Efterfølgere: lærer af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjerte. Ja han var sagtmodig. Han bar jo den tunge Byrde, som langt overgik Menneskets, ja Slægtens Kræfter, let. Men naar En paa samme Tid som han selv bærer denne tungeste Byrde, har Tid og Villighed og Deeltagelse og Selvopoffelse til uafbrudt at bekymre sig om Andre, at hjælpe Andre, at helbrede Syge, at besøge Elendige, at frelse Fortvivlede: bærer han da ikke Byrden let! Han bar den tungeste Bekymring, Bekymringen for den faldne Slægt; men han bar den saaledes let, at han ikke udslukkede en rygende Tande, ikke knækkede det bøiede Rør.

Som da Forbilledet var, saa bør og Efterfølgeren være. Naar En bærer en tung Byrde, men han da ogsaa søger Andres Hjælp og lægger Noget af den paa dem; eller dersom han bærer en tung Byrde, men han da ogsaa har nok at tænke paa alene med at bære sin Byrde: da bærer han vel Byrden for en Deel eller ganske, men han bærer den ikke let. Naar En maa sætte alle sine Kræfter sammen, naar han ikke har een eneste Tanke, ikke eet eneste Øieblik at give bort til Andre, naar han saaledes i den yderste Anstrængelse bærer sin Byrde: da bærer han den vel, men han bærer den ikke let; han bærer den maaskee taalmodigt, men han bærer den ikke sagtmodigt. Thi Mod larmer, Høimod kneiser, Taalmod tier; men Sagtmod bærer det Tunge let. Mod kan man see og Høimod; og Taalmod kan man see paa Anstrængelsen: men Sagtmod gjør sig usynlig - det seer saa let ud og er dog saa tungt. At der boer Mod derinde, det seer man i Øiet; at der er Høimod, det seer man i Skikkelsen og Blikket; at der er Taalmod, seer man ved Munden, som dog tier: men Sagtmod kan man ikke see.

Hvilken er da Sagtmodighedens lette Byrde? Ja, det er den tunge naar den bæres let. Men hvilken er da Sagtmodighedens tunge Byrde? Ja, den kan være det yderst Forskjellige, men det er ikke denne Forskjellighed, der gjør Udslaget, men derimod Sagtmodigheden. Utaalmodighedens lette Byrde kan ogsaa være det yderst Forskjellige, men det er ikke denne Forskjel, der gjør Udslaget, derimod Utaalmodigheden, der gjør den til den tunge, U-Taalmodigheden, der ikke holder sammen med Mod, og kun tilhører Slægten som en Vanslægtet gjør det. Men det er virkeligt saa, at ved Sagtmodighed bliver den tunge Byrde i guddommelig Forstand virkelig let; ligesom det er en sørgelig Sandhed, at ved Utaalmodighed bliver den lette Byrde virkelig tung. Gavnligheden er det lette Aag, og Sagtmodigheden den lette Byrde. Derom kan i al

Evighed ikke være Tvivl, at det Gavnliges er let at bære; derfor retter Tvivlen sig mod noget Andet; den *kan* ypperligt forstaae, at det Gavnliges er let, men den *vil* ikke troe, at den tunge Lidelse er det Gavnliges. At Sagtmodighed er en let Byrde, derom kan i al Evighed ingen Tvivl være; derfor retter Tvivlen sig mod noget Andet; den *kan* ypperligt forstaae, at Sagtmodighed er let, men den *vil* ikke forstaae, at det Tunge bliver ved Sagtmodighed den lette Byrde, at Byrden virkelig bliver let, hvad den dog gjør.

Naar saaledes Den, der idag ikke veed, hvad han skal faae at leve af imorgen, naar han, efter Evangeliets Forskrift (thi Christus kom ikke til Verden *for at* afskaffe Næringsssorgen ved at bringe Velstand) ikke bekymres for den Dag imorgen: da bærer han jo den tunge Byrde let. Ak, medens der vel aldrig er Mange, som kan siges at have nok for deres Levetid, saa kan det derimod let synes en Bekymret, hvis Øie forvirres ved at see for vidt, som kunde Næringsssorgen strække til for en endnu længere Tid end hele hans Liv. Naar saa er, da bærer han den tunge Byrde tungt. Men dersom han taalmodigt beslutter sig til at ville bære Byrden, saa længe det skal fordres af ham: da bærer han den dog ikke let. Den listigste og den stærkeste Fjende er Tiden, især naar den samler sig til Angreb og kaldes det Tilkommende, thi da er den som Taage, hvilken ikke kan sees nærvæd, men jo mere den sees paa Afstand desto forfærdeligere synes den. Naar Taalmodigheden med Øiet løfter paa det Tilkommende, da seer man hvor tungt det er; men det sagte Mod bekymres end ikke for den Dag imorgen. Sagtmodigheden trækker Øiet hurtigt ind i sig selv, og seer derfor ikke det Tilkommendes Uendelighed. Det Tilkommende nævner den: den Dag imorgen. Den Dag imorgen er jo ogsaa det Tilkommende, men er det Tilkommende seet saa nær ved som muligt; saa sagtfærdigt gaaer den frem, saa vaersomt tager Sagtmodigheden paa det Tilkommende. Men ganske nærvæd kan man jo ikke see den Taage, der, hvis man giver Øiet Raadighed, antager en forfærdende Skikkelse; og det Tilkommende kan man heller ikke see ganske nærvæd: derfor lykkes det Sagtmodigheden end ikke at bekymres for den Dag imorgen. Er dette ikke at bære Tidens, det Tilkommendes tunge Byrde let? – Naar saaledes Den, der er født Træl, naar han efter Apostelens inderlige Formaning (thi Christus kom ikke *for at* afskaffe Slaveriet, om det end vil følge og følger deraf), ikke bekymres derved, og kun, hvis det tilbydes, vælger at blive fri: da bærer han den tunge Byrde let. Hvor tung denne Byrde er, det veed den Ulykkelige bedst, og det veed den menneskelige Deeltagelse med ham. Dersom han sukker under Byrden, som Menneskeligheden med ham, da bærer han Byrden tungt; dersom han taalmodigt finder sig i sin Skjæbne og taalmodigt haaber Friheden, da bærer han dog ikke Byrden let. Men den Sagtmodige, der har havt Mod til ret at troe paa Aandens Frihed, han bærer den tunge Byrde let: han hverken opgiver Haabet om Friheden, ei heller venter han den. Det Spørgsmaal, der med Rette er kaldet det afgjørende, det om Friheden; det Spørgsmaal, der for en Trællefødt vel maa kaldes et Livsspørgsmaal, om at være eller ikke være, dette dræbende eller levendegjørende Spørgsmaal behandler den Sagtmodige saa let, som angik det ham ikke, og dog igjen saa let, at det paa en Maade angaaer ham, thi siger han: det bekymrer mig ikke at være født Træl, men kan jeg blive fri, da vil jeg hellere vælge det. At bide i Lænken er at bære den tungt, at spotte Lænken er ogsaa at bære den tungt, taalmodigt at bære Lænken er dog ikke at bære den let, men Trællefødt at bære Trældommens Lænke som en Fri kan bære en Kjæde: det er at bære den let.

Og saaledes er Sagtmodighed altid. Som man stundom med Forundring seer hvad Sparsommelighed kan bringe ud af en Penning, saaledes er det sagte Mod stærkt i at gjøre smaat og derved det Tunge let. Som en Tvivler i ængstelig Paaholdenhed neppe tør træde paa Jorden, Intet tør benegte og Intet bekræfte, for ikke at gaae forvidt: saaledes har den Sagtmodige ogsaa Evighedens Paaholdenhed; men han er ikke ængstelig, thi han er tvertimod frimodig; han er ikke tvivlende, men stærkt Troende; han aander i Troen sundt og frit, og dog er hans Mod saa sagtfærdigt, at det seer ud som idel Ubetydelighed hvad han har at bære. Det er jo saaledes, at enhver Sindstilstand frembringer det den er, uden om sig, omdanner Opgaven i Lighed med sig. Man kan ikke sige: hvor der er stor Fare der er altid en Modig; men derimod: hvor der er en Modig der bliver nok stor Fare, det behøver han nemlig, det kræver han, det behøver Modets Selvopholdelsesdrift i den Modige. Opgaven bliver en anden ved Forholdet til Den, som løser den. Den samme Fare, som maaskee overvindes af en Forsagt, bliver synligt større, naar det er en Modig, som overvinder den. Den samme Uret, som bæres af en Tvetydig, bliver synligt større, naar den Retfærdige bærer den. Det samme Spring, som en Flygtning gjør dreven af Angest, bliver synligt større, naar en Dandser gjør det med Lethed. Og saaledes gjør Modet Faren stor og overvinder den; Høimod gjør Uretten lumpen og opløfter sig over den; Taalmod gjør Byrden tung og bærer den; men Sagtmod gjør Byrden let og bærer den let. Derfor er det, menneskeligt talt, utaknemmeligt at være sagtmodig. Thi Sagtmod gaaer saa stille hen, at Ingen bliver opmærksom paa det Tunge; end ikke Den, der lægger Byrden paa den Sagtmodige, faaer det ret at vide. Mod gjør sig dog betalt ved Seirens Synlighed, Høimod ved Blikkets Stolthed, Taalmod ved Lidelsens Kjender; men Sagtmod er ukjendelig. Den sagtmodige Træl skjuler saaledes ved sin Sagtmodighed over Herrens Uret, thi det seer jo ud som havde Trællen det meget godt hos Herren, hvilket han ogsaa har – ved Hjælp af Sagtmodigheden. Dersom derfor en Reisende saae, hvorledes Trælle sukke under Lænken, da vilde han blive opmærksom, hans Deeltagelse vilde vaagne, han vilde give en glødende Skildring af Slaveriets Rædsel; men den sagtmodige Træl vilde han ikke blive opmærksom paa, han vilde maaskee endog troe, at det var Herren, der var den gode. Naar saaledes den stille Kvinde sagtmodigt bærer alle Mandens Vanskeligheder og Luner og Krænkelser, hans Utroskab maaskee: seer det da ikke ud – dog hvad kan det hjælpe at tale om hvorledes det seer ud, det kan jo ikke sees. Dersom hun bærer det taalmodigt, da kan det maaskee sees, men hvis hun lever etsteds, denne sagtmodige Kvinde, da sees kun et lykkeligt Ægteskab, da sees kun en elsket Mand og en Hustrue, der er lykkelig i sit Hjem, lykkelig ved sin Husbond. Ja, salig er hun, om ikke lykkelig ved sin

Mand, saa dog salig ved sin Sagtmodighed.

»Lærer af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjerter.« Ja, Christus var sagtmodig. Dersom han ikke havde været Sagtmodigheden, da havde han jo heller ikke været Den han sagde sig at være; men dersom han ikke havde været Sagtmodigheden, da havde han heller ikke lidt saa meget, da havde Verden selv gysset for den Uret, der gjordes mod ham, men hans Sagtmodighed skjulte over Verdens Skyld. Han paatalte ikke sin Ret, han beraabte sig ikke paa sin Uskyldighed, han talte ikke om, hvorledes de syndede mod ham, ikke med eet Ord gjorde han opmærksom paa den himmelraabende Skyld; selv i det sidste Øieblik sagde han: Fader, tilgiv dem, de vide ikke hvad de gjøre. Skjuler ikke hans Sagtmodighed her over deres Brøde, der bliver som langt, langt mindre end den er, ved at han taler saaledes om den; medens den jo dog i en anden Forstand bliver end forfærdeligere ved at synde mod Sagtmodigheden. Da Petrus havde fornegt ham tre Gange, og Christus sagtmodig blot saae paa ham: skjuler da denne Sagtmodighed ikke over Petri Skyld og gjør den til noget langt Mindre! Hør blot Sprogets Udraab: at fornegte sin Herre tre Gange i det Øieblik da han er forraadt, i Fjendernes Magt, forhaanet og bespottet! Du gysrer, idet Du bliver opmærksom derpaa, ikke ved Skildringen deraf, men blot ved Udsagnet. Christi Sagtmodighed derimod forhindrer En i at blive opmærksom paa, hvor dybt dette Fald var.

Denne Sagtmodighed skulle vi lære af ham, og denne Sagtmodighed er den Christnes bestemteste Kjende. »Dersom Nogen giver Dig et Slag paa Dit høire Kindbeen, vend ham det andet ogsaa til.« (Matth. 5, 39.) Det er ikke Sagtmod, at Du ikke slaaer igjen; det er ikke Sagtmod, at Du finder Dig i Uretten og tager den for hvad den er: men det er Sagtmod, at Du vender den venstre Kind til. Høimod bærer ogsaa Uretten, men den gjør egentligen, at den viser sig større end den er, idet den opløfter sig over den; Taalmod bærer ogsaa Uretten, men gjør den ikke mindre end den er; kun Sagtmod gjør Uretten mindre, thi naar man ikke tager Noget for hvad det er, og dette Noget er Uretten, Forurettelsen, Forhaanelsen, saa gjør man jo Uretten mindre. Lad det skee for vore Øine. I det Øieblik det første Slag er falden: ikke sandt, da standser Din Opmærksomhed ved Uretten, og Du seer det paa den Høimodige, og Du seer det paa den Taalmodige; men idet den Sagtmodige med sit stille Sind vender den Venstre til, da forhindres Du i at blive opmærksom, han bærer Uretten saa let, at Du næsten bliver mindre opbragt paa Gjerningsmanden. Det er ikke Sagtmodighed, at Du tilgiver Din Fjende, men de halvfjerdstyve Gange de syv Gange, det er Sagtmodigheden, eller *Det*: at den Sagtmodige er saa bekymret for at tilgive, saa det næsten seer ud som var det ham, der trængte til Tilgivelsen, at den Sagtmodige, der ydmygt veed, hvorledes Himlens Tilgivelse for ham afhænger af hans Tilgivelse, virkeligen *trænger* til at tilgive sin Fjende.

Sagtmodigheden bærer altsaa den tunge Byrde let, og Forurettelsens tunge Byrde saa let, at det er, som blev den Skyldiges Brøde mindre. Denne Sagtmodighed kjender Hedenskabet ikke. Den har i christelig Forstand een herlig Egenskab: den har ingen Løn paa Jorden; og da endnu een herlig Egenskab: at dens Løn er stor i Himmelen!

Vi have nu talet om hvorledes den Christne bærer den tunge Byrde let, hvorledes han ikke er forskjellig fra andre Mennesker, ved at være fritagen fra Byrden, men Christen ved at bære den let. Den, der bærer det gavnlige Aag, og Den, der, tungtbesværet, bærer den lette Byrde: han er en Christen!

Men naar Christus taler om den lette Byrde, naar han siger: *min* Byrde, da kan derved ogsaa tænkes ganske særligen paa en Byrde, som han har paalagt sine Efterfølgere. Han har jo paalagt dem at bære de menneskelige Byrder let, men da tillige en let Byrde, som er egen for de Christne. Hvilken er denne? Lader os først spørge saaledes: hvilken er af alle Byrder den tungeste? Dog vel Syndens Bevidsthed, derom skulle vi jo ikke tvistes. Men *Den, som tager Syndens Bevidsthed bort og giver Bevidstheden om Tilgivelse isteden*: han tager jo den tunge Byrde bort og giver den lette i Stedet.

Dog hvorfor: en Byrde, om den end kaldes let? Ja, hvis Nogen ikke vil forstaae, at Tilgivelsen dog ogsaa er en Byrde, der skal bæres, om end en let Byrde, da tager han Tilgivelsen forfængeligt. Tilgivelsen skal ikke fortjenes, saa tung er den ikke; men den skal heller ikke tages hen i Forfængelighed, saa let er den heller ikke. Tilgivelsen skal ikke betales, saa dyr er den ikke – den kan ikke betales; men den skal heller ikke tages hen som Intet, dertil er den for dyrekjøbt.

See, her gjælder det atter om Sagtmodighed for at troe, for at bære Tilgivelsens lette Byrde, for at bære Tilgivelsens Glæde. Det maa falde Kjød og Blod vanskeligt at bære den lette Byrde; men bliver den lette Byrde tung at bære, da er det det oprørske Sind, der ikke vil troe; bliver derimod den lette Byrde saa let, at det slet ikke kan kaldes en Byrde, saa har Letsindigheden taget den forfængelig. Tilgivelsen, Forligelsen med Gud er en let Byrde at bære, og dog er den netop som Sagtmodighedens lette Byrde, thi det er for Kjød og Blod den tungeste, endnu tungere end Syndens Bevidsthed, thi den er til Forargelse. Som derfor den Christne altid skal være kjendelig paa Sagtmodigheden, saa er ogsaa det væsentlige Christelige netop saaledes, at det kun kan troes i Sagtmodighed. Enhver Overdrivelse, Tungsindighedens eller Letsindighedens, er strax et Tegn paa, at Troen ikke er ret tilstede. Thi Christus kom ikke til Verden, for at gjøre Livet let i Letsindighedens Forstand, ei heller for at gjøre det tungt i Tungsindighedens Forstand, men

for at lægge den lette Byrde paa den Troende. Den Letsindige vil lade Alt være glemt, han troer forgjeves; den Tungsindige vil Intet lade være glemt, han troer forgjeves. Men Den, som troer, han troer, at det er Alt glemt, dog saaledes, at han bærer en let Byrde - thi bærer han ikke Erindringen om, at det er ham tilgivet! Den Letsindige vil endog lade denne Erindring være glemt, det er Alt tilgivet og glemt. Men Troen siger: det er Alt glemt, husk paa, at det er tilgivet. Man kan jo glemme paa mange Maader; man kan glemme, fordi man faaer Andet at tænke paa; man kan glemme tankeløst og letsindigt; man kan mene Alt glemt, fordi man selv har glemt; men den evige Retfærdighed kan og vil kun glemme paa een Maade, ved Tilgivelse, - men saa maa jo den Troende heller ikke glemme, han maa tvertimod stadigt mindes, at det er ham tilgivet. Den Tungsindige vil ikke glemme; han vil ikke erindre, at det er ham tilgivet; han vil huske Skylden: derfor kan han ikke troe. Men *fra* Tilgivelsen skal jo et nyt Liv udgaae i den Troende, saa kan altsaa heller ikke Tilgivelsen være at glemme. Det er kun ikke mere Loven, som er Tugtemesteren til Christum, men Tilgivelsen ved Christum er den milde Tugtemester, der ikke nænner at minde om det Glemte, men dog minder forsaavidt derom, at den siger: husk dog paa, at det er tilgivet. Det er ikke glemt, men det er glemt i Tilgivelsen. Hver Gang Du erindrer Tilgivelsen, da er det glemt, men naar Du glemmer Tilgivelsen, da er det ikke glemt, og da er Tilgivelsen forspildt.

Er dette dog ikke en let Byrde? Veed Du, m. T., at forklare det anderledes, saa forklar Du mig det; jeg veed ikke Andet end dette Troens Eenfoldige, der dog forholder sig til en vanskelig Tale, thi det er jo altid en vanskelig Tale, der sætter saa forskellige Ord sammen som: let og - Byrde. Det er en vanskelig Tale, o, men et Menneskeliv har jo ogsaa Vanskeligheder. Men den vanskelige Tale er til at forstaae, og Livets Vanskelighed til at bære, ja til at bære let for den Christne - thi ham er Aaget gavnligt og Byrden let.